

**Forum Standaardisatie**

www.forumstandaardisatie.nl

forumstandaardisatie@logius.nl

Postbus 96810

2509 JE Den Haag

Bezoekadres

Wilhelmina van Pruisenweg 52

2595 AN Den Haag

Bij bezoek aan Logius is legitimatie verplicht

Contactpersoon

Joram Verspaget

Joram.verspaget@forumstandaardisatie.nl

Datum

11 februari 2020

Eindrapportage werkplan
Forum Standaardisatie 2019

Inleiding

Dit is de rapportage over het werkplan Forum Standaardisatie 2019. Het Forum Standaardisatie zette zich ook dit jaar in voor een overheid die beter en veiliger verbonden is door het belang te verduidelijken en het bevorderen van het gebruik van open standaarden. Vanaf pagina 9 vindt u per Goal en Measure de inhoudelijke rapportage gericht op de ten doel gestelde resultaten uit het werkplan Forum Standaardisatie 2019. De opdrachtgevers BZK en EZK zijn over de respectievelijke Goals en Measures separaat aangeschreven. In bijgevoegd werkplan staan de Measures voor BZK in geel en voor EZK in blauw gearceerd.

HOOGTEPUNTEN

Hieronder worden enkele hoogtepunten voor het Forum en het Bureau in 2019 beschreven. Zie verder ook de rapportage op de Goals en de Measures.

Larissa Zegveld voorzitter van Forum Standaardisatie

De heer Knops van BZK heeft eind februari als staatssecretaris in afstemming met de ministeries van EZK en J&V Larissa Zegveld benoemd tot voorzitter van het Forum Standaardisatie. Larissa is ook directeur van Wigo4it, de ICT-dienstverlener van en voor het sociale domein van de G4, en heeft ruime affiniteit met het onderwerp. Ze heeft het voorzitterschap overgenomen van Nico Westpalm van Hoorn, die twaalf jaar de voorzitter van Forum Standaardisatie was. Haar speerpunten voor de komende jaren zijn: 1) Focus op standaarden met een directe meerwaarde voor burgers en bedrijven (zoals digitale inclusie), en 2) het vergroten van de bekendheid van het Forum, pas-toe-of-leg-uit en de adoptie van standaarden.

Ter kennismaking en om de metingen van het Forum toe te lichten (Monitor open standaarden/meting informatieveiligheidsstandaarden (IV-meting)) heeft Larissa meerdere gremia bezocht, waaronder het Overheidsbrede Overleg Digitale Overheid (OBDO), de Raad van chief technology officers (CTO Raad) en de Raad van chief information officers (CIO Raad). Ook gaf ze een plenaire presentatie samen met de voorzitter van het Platform Internetstandaarden tijdens EuroDIG 2019 over de adoptiestrategie voor moderne internetstandaarden binnen de Nederlandse overheid.

Onderzoek "Inventarisatie standaardisatie"

Het Forum heeft actief bijgedragen aan de totstandkoming van het rapport "inventarisatie standaardisatie" in opdracht van het ministerie van BZK, directie Informatiesamenleving en Overheid (DIO). Het rapport betreft een inventarisatie van kansen die standaardisatie (in brede zin) biedt voor de doelen in de beleidsagenda NL Digibeter. De reactie van het Forum op het rapport heeft onder ander geleid tot het verzoek van minister Knops aan het Forum in een brief aan de Tweede Kamer om een aantal nieuwe taken in 2020 op te pakken. Daar is extra structureel budget voor opgenomen in de begroting van BZK/DIO.

Jaarcongres ECP

Het Forum Standaardisatie was ook dit jaar op 14 november weer goed vertegenwoordigd op het jaarlijkse congres van ECP, het onafhankelijke platform voor de informatiesamenleving en partner van het Forum. Voorzitter Larissa Zegveld sprak met Esther Vergeer (zevenvoudig paralympisch kampioen tennis) over het belang dat iedereen mee kan doen in de samenleving en het betrekken van mensen met een beperking in het ontwerpproces én het uitgaan van wat mensen wél kunnen. Ook organiseerde het Forum de sessie "Publieke waarden en het internet: hoe te waarborgen?" over hoe internetbedrijven publieke waarden als privacy beter kunnen respecteren en zodoende de samenleving positief kunnen vormen. Adviseur bij het bureau Han Zuidweg sprak tijdens de sessie "Digitaal toegankelijk. Natuurlijk, maar hoe?" over wat digitale toegankelijkheid betekent voor de

organisaties die ermee aan de slag moeten. Forum-leden Cor Franke en Michiel Steltman namen deel aan het "Politiek Café - Digitale identiteit" en spraken over één online identiteit voor iedere Nederlander voor het online contact met de overheid en om die burger meer regie te geven over zijn/haar persoonsgegevens. Forum-lid Floor Jas voerde als panellid het woord bij het "Politiek Café - Internet Governance" over hoe te zorgen voor een sterk en op toekomst voorbereid internet.

Leveranciers sluiten zich aan bij intentieverklaring IPv6

Meerdere leveranciers ondertekenden in november de intentieverklaring om de implementatie van IPv6 bij de Nederlandse overheid te versnellen. De verklaring werd eerder op vrijdag 4 oktober ondertekend door onder andere Logius en VNG Realisatie. In deze intentieverklaring werd Forum Standaardisatie opgeroepen om zich in te zetten voor overheidsbrede streefbeeldafspraken.

Forum Standaardisatie onderschrijft al jaren het gebruik van IPv6, een protocol voor IP-adressen waarmee met unieke nummers computers elkaar op internet vinden en identificeren. In tegenstelling tot het veelgebruikte IPv4, kent IPv6 geen beperkingen in het aantal beschikbare adressen. De adressen voor IPv4 raken wereldwijd nagenoeg uitgeput.

- [Overheid eind 2021 via IPv6 bereikbaar, Digitale Overheid](#)
- [IPv6 en IPv4 op de 'pas toe of leg uit'-lijst](#)

Forum Standaardisatie en Digitoegankelijk

Het Forum Standaardisatie faciliteert sinds februari 2019 een online converter die Microsoft Office (Word, Excel, Powerpoint) omzet naar het toegankelijke PDF/A-1a-formaat. De converter (<https://office2pdfa.org>) is bedoeld voor overheidsorganisaties die op hun digitale werkplekken (nog) geen toegankelijke PDF-bestanden kunnen maken. De converter is ondergebracht bij een Nederlandse hosting provider en scoort 100% op internet.nl. Omdat BFS de software beheert en de converter geen bestanden bewaart of analyseert, is deze veiliger dan andere online converters.

De community site opendocumentstandaarden.pleio.nl heeft op dit moment 140 geregistreerde gebruikers. Daarnaast is de community site ook bereikbaar voor niet-geregistreerde gebruikers. Forum Standaardisatie heeft deze community site opgezet voor het actief delen van kennis over digitaal toegankelijk publiceren van overheidsinformatie.

Medewerkers van Logius (Centrum voor Standaarden en Communicatie) hebben samen met het bureau Forum Standaardisatie de training voor het produceren van toegankelijke documenten vanuit Microsoft Office gevolgd. Dit heeft bijgedragen aan de bewustwording binnen Logius over het hoe en waarom van toegankelijke documenten. In het tweede trimester heeft het bureau een bijeenkomst georganiseerd waarbij KOOP en Nationaal Archief hun best practices voor (duurzaam) toegankelijke documenten aan Logius en BFS presenteerden. Met 140 bezoekers hadden we een groei van 40% vergeleken met het aantal bezoekers van het vergelijkbare evenement in 2018.

Het bureau heeft in 2019 twee projecten gestart waarvan de resultaten in 2020 worden opgeleverd:

- Met een bijdrage uit het NL DIGIbeter Innovatiebudget laat BFS een online applicatie bouwen waarmee kan worden getest of een PDF voldoet aan de wettelijke eisen voor digitale toegankelijkheid.
- BFS laat een extensie voor de open source kantoorsoftware LibreOffice (beschikbaar op de DWR Next) bouwen, waarmee een document kan worden getest op digitale toegankelijkheid voor export naar PDF.

API-strategie

Na een publieke consultatie in het begin van het jaar heeft het Kennisplatform APIs de API Strategie voor de overheid op 15 juli formeel gepubliceerd. Geonovum heeft de API Design Rules (het normatieve deel van de API Strategie) namens het Kennisplatform APIs aangemeld voor plaatsing op de 'pas toe of leg uit'-lijst van het Forum Standaardisatie.

De API Strategie voor de Nederlandse overheid is aan het OBDO gepresenteerd. Het Kennisplatform APIs vroeg hierbij aan het OBDO om het gebruik van APIs te stimuleren voor het ontsluiten van gegevens die door andere organisaties hergebruikt kunnen worden, en om de API Design Rules in te zetten voor uniforme en begrijpelijke APIs van de overheid. Het OBDO roept op om de CTOs van de diverse organisaties om terugkoppeling te vragen over de API Strategie en het thema daarna weer te agenderen.

Het bureau neemt actief deel aan de stuurgroep van het Kennisplatform APIs en zit de werkgroep Communicatie en Beleid voor. In 2019 zijn door het bureau verschillende bijeenkomsten over APIs (mede)georganiseerd:

- 23 februari 2019: evenement van het Kennisplatform APIs waar de API strategie voor de overheid werd gepresenteerd en de Gouden API prijs uitgereikt voor de beste API van de overheid.
- 9 mei: The Next Web Conference - stand en presentatie van minBZK en VNG.
- 3 juli: Kennissessie APIs bij het Waterschapshuis.
- 19 september: Productcollege API Strategie bij Logius.
- 31 oktober: Logius API evenement waar ook de impact op Digikoppeling op de agenda stond.

Monitor open standaarden

De Monitor Open standaarden 2018 is op 25 februari naar de Tweede Kamer gestuurd door staatssecretaris Knops met een begeleidende brief. Het gaat goed met het gebruik van open standaarden, maar er is ook nog ruimte voor verbetering. Een positieve stijging betreft het aantal aanbestedingen waarin om open standaarden wordt gevraagd. In 2016 was dit 72%, in 2017 81% en in 2018 was het 85%. Daarentegen neemt het percentage waarin om alle relevante open standaarden wordt gevraagd echter af: van 18% (2016) via 12% (2017) tot 6% (2018).

Het gebruik van open standaarden in overheidsbrede voorzieningen gaat goed: In 70% van de gevallen dat een standaard relevant is wordt geheel voldaan. In 18% van de gevallen wordt deels voldaan of er zijn concrete plannen om er binnenkort aan te voldoen. Gelet het brede gebruik van deze voorzieningen is het van belang ook de resterende relevante standaarden te ondersteunen. Het Forum Standaardisatie heeft ook over deze Monitor wederom een visueel aantrekkelijk en toegankelijk digitaal magazine gepubliceerd. Het magazine geeft een selectie van de onderzoeksresultaten. Het hele rapport is [te downloaden via de coverpagina van het magazine](#).

In het najaar werd de concept-monitor open standaarden 2019 opgeleverd. Daarvoor is in T1 en T2 uitgebreid onderzoek en navraag gedaan. Het Forum besprak de resultaten in december en ging akkoord met het voorleggen van de Monitor aan het OBDO begin 2020.

Meting informatieveiligheidsstandaarden medio 2019

Het Forum Standaardisatie meet twee keer per jaar de voortgang van de implementatie van de informatieveiligheidsstandaarden conform [de drie streefbeeldafspraken](#). De meting van medio 2019 laat wederom een groei zien van het gebruik van de informatieveiligheidsstandaarden. Tegelijkertijd rest er nog een grote uitdaging om alle overheidsdomeinnamen te laten voldoen aan de streefbeeldafspraken. Vooral de implementatie van de mailbeveiligingsstandaarden loopt achter op doel. Die zijn gericht op anti-phishing en bescherming tegen afluisteren.

Magazine

In november 2019 is [het digitale magazine van de meting van medio 2019](#) gepubliceerd. Het magazine biedt naast een toelichting op de meetresultaten ook achtergrondinformatie over de informatieveiligheidsstandaarden, de streefbeeldafspraken, de geteste domeinen en de uitvoering van de meting. In een voorlichtingsvideo wordt het belang van het gebruik van de iv-standaarden door en veilige digitale communicatie met de overheid toegelicht en duidelijk gemaakt.

Voorzitter Larissa Zegveld heeft de resultaten van de eerdere meting dit jaar (de voorjaarsmeting) onder de aandacht gebracht van het OBDO van 23 april. De leden van het OBDO stemden er toen mee in om achterblijvers in de eigen organisatie/achterban individueel aan te spreken. Ook moeten op Rijksniveau de ICT-dienstverleners opdracht gegeven worden om hun klanten proactief te helpen om domeinnamen te beschermen tegen phishing. Daarnaast zullen de leden van het OBDO de resultaten van de meting agenderen in eigen bestuurlijke gremia, zoals in de CTO-raad van het Rijk, bij waterschappen, gemeenten en provincies. Het bureau Forum Standaardisatie helpt hen hierbij waar gewenst.

Lijsten open standaarden, mutaties

Het Overheidsbrede Overleg Digitale Overheid (OBDO) is in 2019 akkoord gegaan met de volgende aanpassingen.

'Pas toe of leg uit'-lijst

Toevoegen van:

- **GeoPackage** (een bruikbare standaard voor uitwisseling van geografische informatie, o.a. in de context van het stelsel van geo-basisregistraties)
- **RPKI** (standaard voor het tegengaan van omleiding van internetverkeer naar systemen van een niet geautoriseerd netwerk))

Aanbevolen lijst:

- **PDF/UA** (een open standaardformaat voor de uitwisseling van documenten waarvan de pagina opmaak vastligt))

Functionele toepassingsgebieden conform standaard syntaxis:

In 2019 zijn voor de laatste set van standaarden op de 'pas toe of leg uit'-lijst de toepassingsgebieden volgens standaard syntaxis beschreven. Alleen StUF (uitwisseling administratie overheidsgegevens) is nog niet meegenomen omdat er een aanvullend onderzoek is naar aanleiding van StUF evaluatierapport 2019. Zie verder de rapportage bij Measure 10.

Onderzoek herkenbaarheid overheidswebsites en -mails

Hoe kan een gebruiker een legitieme e-mail of website van de overheid herkennen? Deze vraag stond centraal in het onderzoek in opdracht van de directie Informatiesamenleving en Overheid (DI&O) van het ministerie van BZK. Het ministerie wil de herkenbaarheid en betrouwbaarheid van overheidswebsites en -emails bevorderen om phishing en spoofing te voorkomen. Het onderzoek heeft inzichten gegeven die moeten helpen om deze doelstellingen te realiseren.

Voor het onderzoek van Kantar hebben in totaal 1423 burgers een vragenlijst ingevuld. De deelnemers beantwoordden vragen over 'digivaardigheid en eigen ervaringen', 'beoordeling van websites en e-mails' en 'houding ten aanzien van maatregelen'. Conclusie uit het onderzoek is dat miljoenen burgers moeite hebben om goed te herkennen of een website of e-mailbericht al dan niet van de overheid is, of de mail of site vervalst is, en fraudeurs hiervan gebruik maken bij phishing en het er bovendien voor zorgt dat veel burgers echte overheidswebsites/e-mails niet vertrouwen.

Aanbevolen wordt daarom om de herkenbaarheid van websites en e-mailberichten van de overheid te vergroten door de uniforme domeinnaamextensie .overheid.nl achter alle domeinnamen van de overheid te plaatsen. Hieraan moet heldere communicatie worden gekoppeld dat burgers de overheid als digitale afzender aan de uniforme domeinnaamextensie kunnen herkennen en dat overheidswebsites altijd een slotje (HTTPS) dragen. Daarbij ook duidelijk maken wat overheidsdiensten nooit in een e-mailbericht zullen vragen.

Om argumentatie te verzamelen voor invoering adviseert het Forum om te onderzoeken wat het effect van een uniforme domeinnaamextensie (in bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Duitsland) internationaal heeft betekend en of er bewijs is dat deze extensie heeft bijgedragen aan een herkenbaardere digitale overheid en vermindering van phishing en spoofing. Daarnaast wordt onderzocht wat voor baten en kosten van invoering van één domeinnaamextensie voor de Nederlandse overheidsorganisaties, waarbij een stapsgewijs invoeringsscenario voor de hand ligt. Gewezen wordt op het belang van webadressen voor linked data. Een passende URI-strategie en ook apps moet daarom worden meegenomen.

Internet.nl

Op Internet.nl kun je eenvoudig testen of je internet up-to-date en gebruik maakt van moderne, betrouwbare internetstandaarden (en dan met name internetveiligheidsstandaarden) met de juiste instellingen. De testtool Internet.nl is een initiatief van het Platform Internetstandaarden (PLIS), waar het Forum Standaardisatie intensief mee samenwerkt en aan bijdraagt. Het platform is een samenwerkingsverband van partijen uit de Internetgemeenschap en de Nederlandse overheid.

Het PLIS brengt regelmatig nieuwe verbeterde versies uit van de tool. Zo kan de gebruiker sinds de laatste update testen of zijn/haar website en mail voldoen aan de laatste nieuwe 'ICT-beveiligingsrichtlijnen voor TLS' van NCSC. Dit betekent ook dat TLS 1.3 nu ondersteund wordt in de website- en mail-test. In de eerdere update van 21 februari is het mogelijk gemaakt om ook op applicatie-beveiligingsopties oftewel security headers te testen. De resultaten van deze nieuwe testen tellen nog niet mee in de eindscore. Ook is toen de softwarecode als open source gepubliceerd. [Zie Internet.nl](#) voor meer informatie. De laatste Internet.nl-software met onder meer de security headers is geïnstalleerd op de API-server (batch.internet.nl). De Internet.nl-API heeft ook een nieuwe default view gekregen. Tevens is de tool nu overheidsbreed beschikbaar.

Zie verder ook de toelichting bij Measure 17. Internet.nl: Coördinatie uitbrengen twee nieuwe versies Internet.nl.

Veilige E-mailcoalitie (VEC)

De leden van de Veilige Email Coalitie zijn 2019 twee keer bijeengekomen. Op 22 januari was er een bijeenkomst van de Veilig Email Coalitie bij VNO-NCW. Er is gestart met een 'besloten' vergadering voor de kerngroep en ondertekenaars, waarin is stilgestaan bij de resultaten van het doelgroepenonderzoek, het jaarplan voor 2019, de voortgang van het project Communicatiemateriaal en de samenwerking met de Cyber Security Alliantie. In het tweede deel van de bijeenkomst, dat een meer open 'seminar'-karakter heeft, zijn het gebruik van de Internet.nl API door CIP, Veilig bankieren (Betaalvereniging Nederland) en Veilig mailen in de zorg (ministerie van VWS en Secumail) aan de orde geweest.

Op 25 juni 2019 was er een bijeenkomst van de Veilige E-mail Coalitie in het Security Operations Center van KPN in Hilversum. Op de agenda stonden onder meer presentaties over het dashboard en de technische toolbox (Internet.nl, Internet Cleanup Foundation), ontwikkelingen op het gebied van de e-mailstandaarden bij KPN, de implementatie van DMARC (Proofpoint), de meting van de deelnemers aan de VEC met Internet.nl (BFS) en praktijkervaring met e-mailbeveiliging (Digicy.cloud).

Daarnaast heeft de voorzitter van de Veilige E-mail Coalitie tijdens de DDMA Email Summit op 20 juni een plenaire presentatie gegeven over e-mailstandaarden. In VEC- en PLIS-verband is gewerkt aan de totstandkoming van laagdrempelig communicatiemateriaal op het niveau van bestuurders en managers.

Medewerkers Bureau Forum Standaardisatie 2019

Ludwig Oberendorff	hoofd
Marijke Abrahamse (tot oktober)	adviseur, plv. hoofd
Redouan Ahaloui	adviseur
Désirée Castillo Gosker	adviseur
Robin Gelhard	adviseur
Bart Knubben	adviseur
Annemieke Toersen (per november)	adviseur
Maarten van der Veen (tot april)	adviseur
Joram Verspaget	secretaris
Han Zuidweg	adviseur, plv. hoofd per oktober

RAPPORTAGES

Goals = objective vertaald naar kwantitatieve doelstellingen

Overheid is beter en veiliger verbonden doordat:

- in minstens 90% van de aanbestedingen een of meer ptolu-standaarden uitgevraagd is

Van alle onderzochte aanbestedingen samen (gemiddeld tussen het Rijk en mede-overheidsorganisaties) voldoet 6% aan alle relevante open standaarden. In 83% wordt minstens één relevante open standaard gevraagd. Dat telt op tot een totaal van 89%, waarin om minstens één relevante open standaard is gevraagd.

Resultaat:



- minstens 80% van de voorzieningen voldoet aan relevante open standaarden

NB: De goal moet zo gelezen worden: in 80% van de gevallen waarin een open standaard relevant is in voorzieningen, wordt voldaan aan de relevante open standaarden.

Uit de Monitor Open Standaarden 2019 blijkt dat in 69% van de gevallen dat een standaard relevant is, voorzieningen voldoen aan de relevante open standaarden. In 15% van de gevallen staat de open standaard gepland en in 16% van de gevallen voldoet een voorziening niet. Hoewel daarmee de doelstelling nog niet gehaald is, kan wel gezegd worden dat het gebruik hier over het algemeen goed gaat. Toch wordt in sommige voorzieningen (al een aantal jaar) nog niet aan alle relevante standaarden voldaan.

Resultaat:



- een stijging van het gebruik IV-standaarden is bereikt cf. de drie streefbeeldafspraken OBDO*

De afsluitende meting voor de derde streefbeeldafpraak (die eind 2019 is afgelopen) moet nog plaatsvinden en staat gepland voor februari/maart 2020. In september is de laatste iv-meting uitgevoerd. Deze liet het volgende beeld zien:

Eind 2019 loopt de deadline van de derde overheidsbrede streefbeeldafpraak af. Deze streefbeeldafpraak gaat over het implementeren van STARTTS en DANE (om vertrouwelijkheid van mailverkeer te borgen) en het voldoende strikt configureren van SPF en DMARC (om mailspoofing tegen te gaan). In het afgelopen half jaar is de adoptiegraad van deze standaarden met gemiddeld 5% gegroeid. Daarmee ligt het groeitempo iets lager dan dat van de vorige meting, waar we nog 7% groei zagen.

Specifiek ten aanzien van de derde streefbeeldafpraak is het gebruik van STARTTLS voor beveiligde mailverbindingen gegroeid met 3% naar 97%. Het gebruik van STARTTLS conform de NCSC-richtlijnen is gegroeid met 9% naar 76%. Het faciliteren van DANE voor het afdwingen van met STARTTLS beveiligde mailverbindingen bij het ontvangen van mail is gegroeid met 4% naar 45%. En tot slot is het toepassen van DMARC met strikte policy om mailspoofing tegen te gaan gegroeid met 12% naar 49%.

In algemene zin is gebruik van de informatieveiligheidsstandaarden het afgelopen jaar wederom gegroeid. De webstandaarden worden gemiddeld beter toegepast dan de mailstandaarden (92% versus 77%). Waar de gemiddelde groei in gebruik van mailstandaarden in de vorige meting nog

hoger was dan dat van de webstandaarden, is deze inmiddels gelijk met ongeveer 3% ten opzichte van een half jaar geleden.

Het Rijk heeft een flinke inhaalslag gemaakt met betrekking tot de standaarden voor het versleutelen van webverkeer (HTTPS en HSTS). Dit komt doordat een aantal doorverwijzende domeinen (redirects) van de ministeries recent voorzien zijn van HTTPS. Het gaat om domeinen die voornamelijk voor mail worden gebruikt, waar geen website op gehost wordt, maar die doorverwijzen naar een ander domein. Bijvoorbeeld minbzk.nl dat doorverwijst naar www.rijksoverheid.nl.

Meest opvallende resultaten uit deze meting zijn de groei in gebruik van webstandaarden bij het Rijk en de achteruitgang in toepassing van DNSSEC op mailservers. De oorzaak van de neerwaartse trend in toepassing van DNSSEC op mailservers (een randvoorwaarde voor DANE) is dat een aantal provincies en gemeenten de overstap naar Microsoft Office 365 Exchange Online heeft gemaakt. Dit product biedt vooralsnog geen ondersteuning voor DNSSEC en DANE. Dit is een duidelijk zorgpunt voor de vertrouwelijkheid van overheidsmail, omdat deze overheidsorganisaties niet altijd een versleuteld mailtransport kunnen afdwingen en tevens niet aan de streefbeeldafspraken omtrent het gebruik van DANE kunnen voldoen. Desondanks groeit het gebruik van DANE overheidsbreed nog steeds en zien we bij het Rijk al een adoptiegraad van 75%.

Resultaat:



- een streefbeeldafpraak door OBDO is vastgesteld m.b.t. gebruik digitoegankelijke en contentstandaarden

Een streefbeeldafpraak staat of valt met de meetbaarheid van het streefbeeld. Daarom moest er eerst een meetstrategie worden vastgesteld om het gebruik van digitaal toegankelijke, open documentstandaarden bij de overheid in kaart te brengen. Bureau Forum Standaardisatie heeft daarom een meetinstrument (documentcheck.nl) laten ontwikkelen - vergelijkbaar met internet.nl - en onderzoek gedaan naar de inzet van zoekmachines om documenten op overheidswebsites te vinden en analyseren. Uit het onderzoek blijkt dat er geen zoektechnologie voor handen is die alle documenten op een website gegarandeerd vindt. Volledig meten lijkt dan ook onhaalbaar, waardoor een streefbeeldafpraak op losse schroeven komt te staan. In de vergadering van juni besloot het Forum Standaardisatie daarom om het vaststellen van een streefbeeld en meten los te laten als hoofddoel voor de documentstandaarden en het te vervangen door het doel om praktijkcases van overheidsorganisaties die digitaal toegankelijk publiceren in open documentformats te inventariseren en beschrijven.

Resultaat:



- één API Strategie voor de overheid is vastgesteld

Na een publieke consultatie in het eerste kwartaal van 2019 heeft het Kennisplatform APIs (waar Bureau Forum Standaardisatie als lid van de stuurgroep en voorzitter van een werkgroep aan deelneemt) de [API Strategie voor de overheid](#) op 15 juli 2019 formeel gepubliceerd. De API Strategie voor de overheid is op 28 november 2019 gepresenteerd aan het OBDO. Het Kennisplatform APIs heeft bovendien de API Design Rules, het technisch normatieve deel van de API Strategie voor de overheid, aangemeld voor opname op de 'pas toe of leg uit'-lijst van het Forum Standaardisatie.


Resultaat:



Belang van OS is verduidelijkt door:

- In 2019 10% meer bezoekers website van het Forum Standaardisatie

In 2019 is het aantal unieke bezoekers gestegen van 41.148 naar 50.541. Het aantal unieke paginaweergaven steeg van 115.912 naar 139.937. Daarmee is de groei-doelstelling behaald.

Resultaat: 

- In 2019 minstens bestendiging aantal vermeldingen in belangrijke beleidstukken, Kamerstukken en (externe) nieuwsartikelen


In 2018 leverde de term "open standaarden" 13 zoekresultaten op via de zoekfunctie in de officiële publicaties van de website Overheid.nl. In 2019 leverde deze zoekterm 20 resultaten op.

De zoekterm "forum standaardisatie" leverde 8 resultaten op in 2018 en 5 resultaten in 2019.

2018: 13 open standaarden + 7 forum standaardisatie = 20 resultaten

2019: 20 open standaarden + 5 forum standaardisatie = 25 resultaten


Hiermee is de doelstelling bereikt.

Resultaat: 

- 10% groei (input) reacties 'pas toe of leg uit'-lijst

Het belang van open standaarden kan worden gemeten door te kijken naar het aantal aanmeldingen en interacties bij het doorlopen van de toetsingsprocedure. Ook het aantal reacties uit de publieke consultaties kan hiervan een beeld geven. In 2019 zijn er in totaal tien aanmeldingen binnengekomen die hebben geleid tot zes aanpassingen van de 'pas toe of leg uit'-lijst. Van negen standaarden is ook het functioneel toepassingsgebied aangepast conform standaard syntaxis. Ten opzichte van 2018 is dit aantal sterk verhoogd (>10%). In totaal zijn er twaalf reacties op de publieke consultaties van diverse standaarden binnengekomen.

Op initiatief van BFS is in 2019 een proces gestart om internetconsultatie.nl aan te sluiten op het publieke consultatieproces van het Forum Standaardisatie. Internetconsultatie.nl heeft een veel groter bereik dan de publieke consultatie van Forum Standaardisatie. Naar verwachting zal in het eerste kwartaal van 2020 de aansluiting op internetconsultatie.nl operationeel zijn.

Resultaat: 

Gebruik van OS bevorderen:

- 25 communicatie-uitingen over minimaal acht samenwerkingsverbanden waar we bij betrokken zijn

Waar mogelijk benoemen wij samenwerkingsverbanden in onze communicatie. Zo hebben we:

- Meerdere nieuwsberichten en social mediaberichten gepubliceerd over de rijksbrede versnelling van IPv6.

- Gecommuniceerd in agenda-items, nieuwsberichten en sociale media over workshops die we met partners opgesteld hebben, waaronder workshops over toegankelijkheid, API's en internetveiligheid / weerbaarheid.
- Beheerders van nieuwe standaarden benoemd in nieuwsberichten rondom de consultaties en opname op de 'pas toe of leg uit'-lijst en lijst aanbevolen standaarden. Ook is er aandacht besteed (ook via Twitter) aan de overhandiging van bijbehorende oorkondes.
- Publicaties van (internationale) samenwerkingsverbanden zijn gedeeld en verspreid, zoals voor het Rolling plan for ICT standardisation.

Resultaat:



- Acht doelgroepen uit het communicatieplan bereikt via minimaal drie activiteiten

Via onder andere direct mailing hebben we landelijk beleidsmakers benaderd met een informatiepakket over standaarden. Daarin zaten onder andere een boek over standaardisatie en de herziene 'pas toe of leg uit'-lijst in nieuwe huisstijl. We hebben op verschillende beurzen gestaan en landelijk workshops gegeven om IT-architecten, projectleiders en inkopers te benaderen (zie rapportages bij Measures). Ook door nieuwsberichten te verspreiden via onze netwerk en in nieuwsbrieven van partner- en koepelorganisaties hebben we zo veel mogelijk de doelgroepen gericht proberen te benaderen.

Resultaat:



- Minimaal 100 keer ontvangen organisaties gerichte adoptieondersteuning (bilateraal)

Het behandelen van 100 gebruikers- en toepassingsvragen is ruimschoots gehaald in 2019. De meeste vragen die Bureau Forum Standaardisatie ontvangt, gaan over internetveiligheidsstandaarden, digitale toegankelijkheid en het 'pas toe of leg uit'-beleid. Het valt op dat het Forum Standaardisatie regelmatig wordt benaderd als expertisecentrum voor digitale toegankelijkheid, terwijl deze rol in eerste instantie bij digitoegankelijk.nl (Logius, Centrum voor Standaarden) ligt. Dit is waarschijnlijk te danken aan de actieve adoptieondersteuning die Bureau Forum Standaardisatie voor digitale toegankelijkheid biedt in de vorm van workshops en een communitysite (<https://opendocumentstandaarden.pleio.nl>).

Resultaat:



Measures

De zichtbare/meetbare resultaten van de strategies

I Verkennen

1. Bijdragen aan jaarlijkse update Rolling Plan on ICT Standardisation.

In maart is het Rolling Plan (RP) 2019 gepubliceerd. In Q2 is de update 2020 gestart. Nederlandse stakeholders zijn benaderd met de vraag of zij suggesties voor aanpassingen of aanvullingen wilden doen voor de RP 2020 versie. Ontvangen suggesties zijn ingebracht bij de Taskforce Rolling Plan.

Resultaat:



2. Stakeholderanalyse Toegankelijkheid en contentstandaarden.

Vanuit BFS is in de zomer het initiatief gestart om verschillende praktijken voor het produceren en publiceren van informatie bij elkaar te brengen. Een stakeholderanalyse maakt onderdeel uit van dit initiatief. Of er een stakeholderanalyse als eigenstandig product wordt opgeleverd is nog niet besloten. Dit is afhankelijk van in hoeverre het Forum dit voldoende vindt als stakeholderanalyse. Stand van zaken eind december is dat er nog gewerkt wordt aan de stakeholdersanalyse.

Het idee achter de stakeholderanalyse is om een beter beeld te krijgen van de organisaties bij de overheid die geraakt worden door de verschillende documentstandaarden. In juni 2019 besloot het Forum om praktijkcases digitaal toegankelijk publiceren te gaan inventariseren omdat een 'internet.nl' achtige aanpak voor documentstandaarden (dus: zwaar steunen op meten) moeilijk blijkt. Dat sloot goed aan bij het idee van de stakeholderanalyse. Vandaar dat we nu proberen twee vliegen in één klap te slaan, waarbij het laatste woord aan het Forum is of dit aan hun verwachtingen voldoet.


Resultaat:



3. Agenderen API Strategie in het OBDO en verkenning naar API standaarden voor op de 'pas toe of leg uit'-lijst.

Bij het ministerie van BZK, VNG Realisatie en het Kennisplatform APIs zit veel energie om het gebruik van APIs te stimuleren. Dit leidde in 2019 tot de publicatie van een API strategie voor de overheid en het portal developer.overheid.nl. Het is belangrijk dat de digitale overheid inzet op deze API strategie en dat relevante standaarden worden opgenomen in het open standaardenbeleid van de overheid. Het Kennisplatform APIs (waar Bureau Forum Standaardisatie aan deelneemt) heeft daarom de API-strategie op 28 november 2019 gepresenteerd aan het OBDO.

Ook heeft het Kennisplatform APIs het normatief technische deel van de API Strategie, de API Design Rules, aangemeld voor plaatsing op de 'pas toe of leg uit'-lijst van het Forum Standaardisatie. In de vergadering van 11 december 2019 nam het Forum Standaardisatie deze API Design Rules in behandeling. Het expertonderzoek en de openbare consultatie zullen begin 2020 plaatsvinden.

Resultaat: 

4. Vier keer analyse Open Standaarden in kamerstukken ten behoeve van het Forum.

In plaats van vier keer heeft het Forum Standaardisatie drie keer een analyse gehad van de kamerstukken waarin melding werd gemaakt van de termen "open standaarden" en "forum standaardisatie". In de loop van 2019 bleek dat drie keer voldoende was.

Resultaat: 

5. Eén keer Forum werksessie / brainstorm nieuwe thema's oppakken voor 2020.

Voor de samenstelling van het werkplan Forum Standaardisatie kwam meerdere leden van het Forum in een extra vergadering bijeen om de inbreng van het Forum nader te bespreken. Het Forum besprak de actiepunten uit de brief van minister Knops en de voorstellen van het bureau en stelde op 11 december 2019 het werkplan 2020 vast. Conform het instellingsbesluit wordt deze ter accordering voorgelegd aan het Overheidsbrede Overleg Digitale overheid (OBDO).

Resultaat: 

6. Minimaal twee keer input op de standaardisatieagenda BZK.

In opdracht van het ministerie van BZK, directie Informatiesamenleving en Overheid (DIO) hebben adviesbureaus Berenschot en VKA het rapport Inventarisatie standaardisatie opgesteld. Het betrof een inventarisatie van kansen die standaardisatie (in brede zin) biedt voor de doelen in de beleidsagenda NL Digibeter. Een tweetal Forum-leden en het hoofd van het bureau zaten in de begeleidingscommissie. Zij hebben op meerdere momenten hun inbreng gegeven voor de verschillende concept-versies van het rapport.

Na publicatie van het rapport eind augustus deelde het Forum Standaardisatie zijn opvattingen met het ministerie over de conclusies in het rapport als inbreng voor de aansluitende kabinetsreactie. De brief van minister Knops namens het kabinet aan de Tweede Kamer volgde half november, met daarin zijn bevindingen op het rapport en over het te voeren standaardisatiebeleid. Dit heeft geleid tot een aantal extra taken voor het Forum voor 2020. Zie ook de kamerbrief (in geel gearceerd de (overgenomen) aandachtspunten voor het Forum).

Resultaat:



7. Min. 2x p/j inhoudelijk contact over relevante ontwikkelingen met sectoren Zorg, Onderwijs, Bouw, Sociale zaken en Justitie.

Bouw

In 2019 zijn er vier inhoudelijke overleggen geweest met onder andere het ministerie van BZK, beheerorganisaties en stakeholders over de BIM-standaarden. Parallel hieraan zijn er meerdere inhoudelijke gesprekken met het BIM-Loket geweest over het opzetten van een BIM-monitor met als doel om uitgebreid inzicht te krijgen in de implementatiegraad van BIM-standaarden bij publieke opdrachtgevers.

Het BIM-Loket heeft in de loop van 2019 besloten om de BIM-monitor te laten aansluiten op bredere ontwikkelingen als de DigiDealGO, een overeenkomst tussen de overheid, de brancheverenigingen van de bouw, de installatiesector en de toeleverende industrie. Het voorstel hiervoor zou oorspronkelijk in het laatste kwartaal 2019 beoordeeld worden op financiering en haalbaarheid. Naar verwachting zal dit in de eerste helft van 2020 gebeurd zijn.

In het kader van de jaarlijkse Monitor open standaarden van het Forum Standaardisatie zijn er gesprekken gevoerd met het BIM-Loket en Rijksvastgoedbedrijf. Dit heeft geleid tot aanscherping en publicatie van gebruikscijfers en gebruiksvoorbeelden van de BIM-standaarden.

Een master student aan de universiteit van Tilburg en werkzaam bij het Havenbedrijf heeft contact met BFS gehad. De student voert een studieonderzoek uit naar BIM-standaarden. Na een inhoudelijk gesprek is hij doorverwezen naar het BIM-Loket, die hem succesvol hebben gekoppeld aan een BIM expert.

Resultaat:



Zorg, Onderwijs, Sociale Zaken en Justitie

Wegens personele wisselingen en een niet-gevulde vacature heeft met deze sectoren geen nader inhoudelijk contact plaatsgevonden.

Resultaat:



8. In voorkomende gevallen: reageren op of ingaan op externe verzoeken tot (meewerken aan) verkenningen, aandacht voor semantische standaardisatie.

Er zijn in 2019 geen externe verzoeken tot (meewerken aan) verkenningen aangemeld

II. Toetsen en verplichten

9. Aangemelde open standaarden in procedure nemen en door evaluaties de kwaliteit van de lijst bewaken: acht toetsingen of evaluaties uitvoeren en 10% groei in input (reacties).

Begin 2019 vonden er twee toetsingsprocedures van de standaarden **MIM** (metamodel voor informatiemodellering) en **CAA** (Controle over uitgifte van digitale certificaten) plaats. Verder zijn er

in het voorjaar zes aanmeldingen binnengekomen en zijn er intakegesprekken gehouden met de aanmelders van standaarden:

- **RPKI** (standaard voor het tegengaan van omleiding van internetverkeer naar systemen van een niet geautoriseerd netwerk)
- **GWSW** (standaard voor eenduidig uitwisseling en hergebruik van gegevens in het stedelijk waterbeheer)
- **MTA-STX** (standaard voor het tot stand brengen van cryptografisch beveiligde verbindingen om zo SMTP-man-in-the-middle-aanvallen te voorkomen)
- **GeoPackage** (een bruikbare standaard voor uitwisseling van geografische informatie, o.a. in de context van het stelsel van geo-basisregistraties)
- **SALES** (Samenwerking Afnemers, Leveranciers en Softwareleveranciers)
- **OIDC** (een open en gedistribueerde manier om één authenticatiedienst naar keuze te kunnen hergebruiken op meerdere (semi)overheidswebsites en/of mobiele apps).

In het najaar 2019 zijn de volgende aanmelding binnengekomen:

Nieuwe aanmelding **API Design Rules** (een standaard om eenduidig applicaties en databronnen snel en effectief met elkaar te verbinden en eenvoudig informatie uit te wisselen door middel van een set van regels op het gebied van naamgeving en het gebruik van parameters).

Versie wijziging **EPUB 3.2** (een standaard voor het publiceren van niet-reviseerbare elektronische documenten in e-book formaat, geoptimaliseerd voor gebruik op -maar niet beperkt tot- draagbare apparaten zoals e-readers, tablets en smartphones).

Na een positief intakeadvies van het Forum Standaardisatie vonden er eind juni en begin juli vier toetsingsprocedures van de standaarden **RPKI**, **GWSW**, **GeoPackage** en **OIDC** plaats. In de Forum-vergadering van 9 oktober zijn de adviezen **RPKI** en **GeoPackage** voorgelegd en geaccordeerd voor plaatsing op de 'pas toe of leg uit'-lijst. De twee standaarden zijn 28 november 2019 in het OBDO definitief vastgelegd.

In het Forum van 11 december is het advies **GWSW** voorgelegd en geaccordeerd voor plaatsing op de 'pas toe of leg uit'-lijst en het advies **OIDC** voorgelegd en geaccordeerd voor plaatsing op de lijst aanbevolen standaarden. Verder zijn ook de positieve intakeadviezen voor API Design Rules en EPUB 3.2 voorgelegd.

In het najaar zijn er twee evaluaties gestart van de standaarden **IPv4/IPv6** (netwerkadressen) en **CMIS** (een open standaard die een scheiding mogelijk maakt tussen zogenaamde 'content repositories' en content applicaties). In 2020 lopen deze evaluaties verder door.

Met in totaal zes nieuwe in procedure genomen standaarden en twee standaarden in evaluaties is in 2019 de doelstelling ruimschoots bereikt.

Resultaat:



10. 100% van de standaarden op de pas-toe-of-leg-uit lijst hebben een use-case en het functioneel toepassingsgebied beschreven volgens standaardsyntaxis.

In 2019 zijn voor de laatste set van standaarden op de 'pas toe of leg uit'-lijst de toepassingsgebieden volgens standaardsyntaxis beschreven en geaccordeerd door het OBDO. Ook ging het OBDO akkoord met het voorstel tot het beperken van het functioneel toepassingsgebied van COINS 2.0 (uitwisselingstandaard voor de bouw) tot grond-, weg- en waterbouw. Alleen **StUF** (uitwisseling administratie overheidsgegevens) is nog niet meegenomen omdat er een aanvullend onderzoek is naar aanleiding van het StUF-evaluatierapport 2019. Voor de beschrijvingen van de

toepassingsgebieden zijn per standaard diverse experts en stakeholders benaderd en is het advies in publieke consultatie gegaan.

In 2019 is in samenspraak met de beheerders van de standaarden een proces gestart om via de accountmanagers de standaarden op de 'pas toe of leg uit'-lijst te voorzien van een functionele use case. Inmiddels hebben de meeste standaarden een use case en zijn deze meegenomen in de conceptrapportage van de Monitor 2019. In 2020 zal de actie verder worden verbreden met *real life* use cases.

Resultaat: 

11. Aansluiting op internationale/Europese standaardisatie verzorgen, deelnemen aan alle MSP vergaderingen, bijdragen aan EC-identificatie door o.a. minstens 2 aanmeldingen.


In verband met de herinstallatie van de leden van het European Multi Stakeholder Platform on ICT Standardisation (MSP), de verkiezingen voor het Europees Parlement en de ontwikkelingen rond de Brexit hebben de verantwoordelijke DG's (DG GROW en DG CNECT) de eerste MSP-meeting van 2019 geannuleerd.

Op 17 juni vond uiteindelijk de 26e meeting van het MSP plaats. Vanuit BFS is de Nederlandse vertegenwoordiging verzorgd. De specificaties TLS 1.3 en RPKI zijn ingediend voor identificatie.

Resultaat: 


12. Pro-actief onderhouden internationaal netwerk om de Nederlandse aanpak te agenderen en terugkoppelen EU-afspraken en -aanpak aan NL stakeholders, inclusief het Forum (vijf keer per jaar).

Het Europese netwerk is benaderd ten behoeve van de workshop SBR op 4 juni 2019 in Brussel tijdens het International Seminar on Digitalization and Reporting Standards. Het Forum is drie keer geïnformeerd over ontwikkelingen en de aanpak van het onderzoek internationale standaardisatie in opdracht van het Forum.

Resultaat: 


13. Open standaarden worden onderdeel van definitieve Wet Digitale Overheid/WDO.

Het voorstel van Wet ligt nog steeds ter behandeling bij de Tweede Kamer, inclusief artikel 3 dat een grondslag biedt om bij AMvB standaarden nader te verplichten.

Resultaat: 

14. Wanneer een standaard op basis van de WDO ter verplichting wordt aangedragen, adviseert het Forum t.a.v. het functioneel toepassingsgebied, de duurzaamheid, het beheer en de ondersteuning van de standaard AMvB wet Digitale Overheid.

BFS is nauw betrokken geweest bij de formulering van de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) die is voorbereid bij het ministerie van BZK om de standaard HTTPS/ HSTS te verplichten zodra de wet Digitale Overheid is aangenomen door het parlement. De AMvB onderging in T3 de procedure van internetconsultatie.

Resultaat: 

III. Adoptie

IV-STANDAARDEN

15. Vier presentaties over IV-standaarden door Bureau Forum Standaardisatie of andere 'sponsors'.

BFS verzorgde presentaties op 28 februari tijdens de SURF security- en privacyconferentie over beleid, afspraken en metingen m.b.t. informatieveiligheidsstandaarden en op 11 april tijdens het Betrouwbare OverheidsMail (BOM) over de meting informatieveiligheidsstandaarden van maart 2019.

BFS verzorgde op 9 mei tijdens de Gebruikersbijeenkomst Internet.nl API ook een presentatie over de Meting Informatieveiligheidsstandaarden van maart 2019. BFS verzorgde ook op 21 mei een presentatie over de Meting Informatieveiligheidsstandaarden voor het CIBO (informatiebeveiligingsoverleg van de provincies).

Op 28 mei gaf BFS een presentatie tijdens een bijeenkomst in Londen in het overleg Modern E-mail Security Standards for EU governments (MESSEU) over mailstandaarden.

Op 19 juni gaf de voorzitter van Forum Standaardisatie een plenaire presentatie samen met de voorzitter van het Platform Internetstandaarden tijdens EuroDIG 2019 over de adoptiestrategie voor moderne internetstandaarden binnen de Nederlandse overheid.

De voorzitter van de Veilige E-mail Coalitie heeft tijdens de DDMA Email Summit op 20 juni een plenaire presentatie gegeven over e-mailstandaarden.

Op de bijeenkomst van de Veilige E-mail Coalitie (VEC) op 25 juni gaf BFS een presentatie over de Internet.nl meting van de deelnemers aan de VEC.

Tijdens de C-DAYS op 27 juni in Porto, Portugal heeft de voorzitter van het Platform Internetstandaarden een plenaire presentatie gegeven over de Nederlandse aanpak voor het implementeren van moderne internetstandaarden.

Tijdens het overleg Betrouwbare OverheidsMail (BOM) op 4 juli gaf BFS een presentatie over het Internet.nl Dashboard en over het onderzoek naar de herkenbaarheid van en het vertrouwen in websites en e-mails van de overheid.

Op 2 september droeg BFS bij aan een webinar van SIDN over DANE.

Tijdens de Gebruikersbijeenkomst Internet.nl API op 13 september 2019 gaf BFS een preview van de resultaten van de Meting Informatieveiligheidsstandaarden van medio 2019.

De preview van de resultaten van de Meting Informatieveiligheidsstandaarden van medio 2019 is ook gegeven tijdens het BOM-overleg op 19 september. BFS gaf toen ook een terugkoppeling over de contacten met Microsoft over de ondersteuning van DANE op Office 365-mailservers.

Tijdens de One Conference op 2 oktober is door de voorzitter van het Platform Internetstandaarden, samen met vertegenwoordigers van SIDN, NLnet Labs en PowerDNS, een presentatie gegeven over de huidige stand van zaken en ontwikkelingen op het gebied van DNS-beveiliging en privacy, met onder meer aandacht voor DNSSEC. Tijdens dezelfde conferentie gaf BFS samen met een adviseur van de Tweede Kamer een presentatie over mailbeveiligingsstandaarden.

Op 4 oktober is door Forum Standaardisatie, samen met VNG Realisatie en Logius, een bijeenkomst georganiseerd over de invoering van IPv6. Er zijn toen ook presentaties gegeven.

Op 10 oktober gaf BFS een presentatie over de IV-meting tijdens een bijeenkomst van het eTIB (tactisch beraad informatiebeveiliging Rijk).

Op 14 oktober, tijdens RIPE 79, gaf de voorzitter van het Platform Internetstandaarden, samen met vertegenwoordigers van VNG Realisatie, een plenaire presentatie over de implementatie van IPv6 door gemeenten en het gebruik van de Internet.nl API om deze implementatie te stimuleren.

Er is ook een sessie georganiseerd tijdens het Jaarcongres ECP op 14 november. De voorzitter van het Platform Internetstandaarden gaf toen, samen met vertegenwoordigers van de Universiteit van Amsterdam, Privacy Company en PublicSpaces, een presentatie over de notitie en het belang van publieke waarden als privacy voor de toekomst van het internet en over wat er, naast het gebruik van moderne internetstandaarden, mogelijk is om deze waarden te waarborgen.

Op 18 november gaf BFS een presentatie over informatieveiligheidsstandaarden tijdens een door Logius georganiseerde Overheidsbrede connectiviteit sessie.

Tijdens het Internet Governance Forum (IGF) op 27 November in Berlijn heeft het Platform Internetstandaarden in samenwerking met het Nederlandse IGF en de Nederlandse ambassade in Duitsland een ontbijtsessie over moderne standaarden georganiseerd en een presentatie gegeven over de Nederlandse ervaring met en aanpak voor het implementeren van moderne internetstandaarden.

Op 9 december gaf BFS een presentatie tijdens een bijeenkomst van MESSEU in Lissabon, Portugal, over samenwerking tussen Europese overheden op het gebied van e-mailstandaarden.

Resultaat:



16. Laagdrempelig communicatiemateriaal maken voor e-mailstandaarden (filmpje, plaatje etc.).

Medio 2019 is er een nieuwe meting informatieveiligheidsstandaarden uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn gedeeld met het Forum en het OBDO. Ook is over deze meting weer een [nieuw digitaal magazine](#) uitgebracht. Naast het magazine is een nieuwe huisstijl ontworpen voor Forum Standaardisatie en zijn er stappen gezet voor een modernere, toegankelijke en professionelere website. De meting en het magazine betreft naast e-mailstandaarden ook webstandaarden voor informatieveiligheid.

Daarnaast is er in VEC- en PLIS-verband gewerkt aan de totstandkoming van laagdrempelig communicatiemateriaal op het niveau van bestuurders en managers.

Resultaat:



17. Internet.nl: Coördinatie uitbrengen twee nieuwe versies Internet.nl.

Op 9 december 2019 stelde Platform Internetstandaarden een nieuwe versie van Internet.nl beschikbaar. Met deze nieuwe versie kan een gebruiker testen of zijn/haar website en mail voldoen aan de laatst nieuwe 'ICT-beveiligingsrichtlijnen voor TLS' van NCSC. Dit betekent ook dat TLS 1.3 nu ondersteund wordt in de website- en mail-test. In de eerdere update van 21 februari is het mogelijk gemaakt om ook op applicatie-beveiligingsopties oftewel security headers te testen. De resultaten van deze nieuwe testen tellen nog niet mee in de eindscore. Ook is toen de softwarecode als open source gepubliceerd. [Zie internet.nl voor meer informatie](#). De laatste Internet.nl-software met onder meer de security headers is geïnstalleerd op de API-server (batch.internet.nl). De Internet.nl API heeft ook een nieuwe default view gekregen.

De hosting van Internet.nl is door NLnet Labs overgedragen aan een nieuwe hoster. Dit heeft langer geduurd dan voorzien. Mede hierdoor is de 'zomerrelease' van Internet.nl verlaat vrijgegeven in december. Deze release bevat de implementatie van de nieuwe TLS-richtlijnen van NCSC en UI-verbeteringen door 200OK. Om een standaard te laten werken is aan twee zijden ondersteuning nodig. Aan de Internet.nl-API is een interactieve emailtest toegevoegd waarmee getest kan worden of mailproviders de standaarden controleren/valideren. Deze functionaliteit is ook beschikbaar voor API-gebruikers.

In april 2019 heeft NCSC de 'ICT-beveiligingsrichtlijnen voor Transport Layer Security (TLS) v2.0' gepubliceerd. De door NCSC geadviseerde instellingen zijn toekomstbestendig; naar verwachting behoeven TLS-configuraties die op basis van de nieuwe richtlijnen zijn ingesteld de komende tijd weinig tot geen aanpassing. Bovendien zorgen de richtlijnen ervoor dat systemen interoperabel blijven en wordt voorkomen dat TLS-instellingen incompatibel zijn met elkaar. De nieuwe richtlijnen zijn ook het uitgangspunt in het onlangs geconsulteerde "Besluit beveiligde verbinding met overheidswebsites en -webapplicaties".

Resultaat:



18. Organiseren twee overleggen bulkmeettool Internet.nl.

Op 9 mei heeft een API-gebruikersoverleg plaatsgevonden met onder andere een demonstratie van het in ontwikkeling zijnde dashboard voor de Internet.nl API door Elger Jonker (Internet Cleanup Foundation). Dit dashboard moet het werken met de API vergemakkelijken door verschillende stappen in het proces (uploaden, testen, rapporteren etc.) te automatiseren. Het Bureau Forum Standaardisatie heeft tijdens dit overleg ook de meting informatieveiligheidsstandaarden van maart 2019 toegelicht.

Op 13 september heeft een tweede gebruikersbijeenkomst plaatsgevonden. Tijdens deze bijeenkomst zijn presentaties gegeven over de implementatie van de nieuwe TLS-richtlijnen van NCSC (door Ximon Eighteen, NLnet Labs) en over het gebruik van de Internet.nl API voor de IPv6-implementatie door gemeenten (door Joost Tholhuijsen, VNG Realisatie). Elger Jonker (Internet Cleanup Foundation) heeft een hands on-training gegeven in het gebruik van het Internet.nl dashboard. BFS heeft een preview gegeven van de Meting Informatieveiligheidsstandaarden van september 2019.

Op 6 december heeft een derde gebruikersbijeenkomst plaatsgevonden. Gerrit Berkouwer gaf een demonstratie van het Domeinnaamregister van Dienst Publiek en Communicatie (DPC), een agentschap onder het ministerie van Algemene Zaken (AZ), Elger Jonker (Internet Cleanup Foundation) gaf een presentatie over de gebruikersstatistieken en de nieuwe functionaliteiten van het Internet.nl dashboard en Roel Geilleit (Capgemini) gaf een presentatie over de eGovernment Benchmark van de Europese Commissie en het gebruik van de Internet.nl API hierbij.

Resultaat:



19. Bijdragen aan Organiseren vier overleggen.

Drie samenwerkingsverbanden: Platform Internetstandaarden (PLIS / Internet.nl): projectmanagement en organiseren vier bijeenkomsten; Veilige E-mail Coalitie (VEC): participeren in stuurgroep en gezamenlijk organiseren van minimaal twee bijeenkomsten); Betrouwbare OverheidsMail (BOM)

Platform Internetstandaarden (PLIS / Internet.nl):

- Op 17 januari vond een bijeenkomst van Platform Internetstandaarden plaats. Dit keer was het centrale thema internet routing security en in het bijzonder de RPKI-standaard (een standaard voor het tegengaan van omleiding van internetverkeer naar systemen van een niet-geautoriseerd netwerk). Er stonden bijdragen van Internet Society, RIPE NCC, BIT en NLnet Labs op de agenda.
- Op 21 maart vond bij SURFnet een bijeenkomst plaats van het Platform Internetstandaarden (PLIS). Microsoft was uitgenodigd en vertelde over de toepassing van moderne internetstandaarden. Office365 ondersteunt momenteel al wel SPF, DKIM en DMARC, maar nog geen DNSSEC en DANE (voor veilig mailtransport). Het is van belang dat (overheids)organisaties hiernaar blijven vragen door formele feature requests in te dienen en/of ervoor te stemmen op de website van Microsoft. Het centrale thema van de bijeenkomst was standaarden voor identity management. Microsoft vertelde ook over hun visie daarop. Daarnaast waren er presentaties over IRMA (door stichting Privacy by Design), over WebAuthn / FIDO (door SURFnet en NCSC), over OpenID Connect (door eID/Logius) en over ID4ME (door Open-Xchange).
- Op 11 juni was in de Waag in Amsterdam een bijeenkomst van het Platform Internetstandaarden. Marleen Stikker van de Waag Society verzorgde de opening. Cisco gaf een presentatie over de ondersteuning van DANE door haar Email Security Appliances (ESA), de marktacceptatie van DANE en de positionering van Umbrella als alternatief voor DNSSEC. Internet Cleanup Foundation gaf een demonstratie van het door haar ontwikkelde dashboard op de Internet.nl API. NLnet gaf een presentatie over het Next Generation Internet initiative (NGI) en NCSC gaf een presentatie over de nieuwe versie van de TLS-richtlijnen die in mei is uitgekomen.
- Op 12 september vond een bijeenkomst van het Platform Internetstandaarden plaats. Carl Gahnberg van ISOC sprak over het mede door hem geschreven rapport "Consolidation in the Internet Economy", Michel Verhagen over het Digital Trust Center en Hein Dries-Ziekenheiner over het doelgroepenonderzoek dat hij in opdracht van de Veilige E-mail Coalitie heeft uitgevoerd.
- Op 6 december vond een bijeenkomst van het Platform Internetstandaarden plaats. Tijdens deze feestelijke bijeenkomst is onder meer stilgestaan bij het vijfjarig bestaan van het platform. Andere onderwerpen op de agenda waren de implementatie van DANE en andere moderne internetstandaarden door KPN (Oscar Koeroo, KPN), de Data Protection Impact Assessments (DPIA's) op Microsoft producten (Paul van den Berg, SLM Microsoft Rijk) en de toepassing van het 'Incentives voor Cybersecurity Canvas' op de Veilige E-mail Coalitie (Puck van den Brink en Martijn Wessels, TNO).

Veilige E-mailcoalitie (VEC):

- Op 22 januari was er een bijeenkomst van de Veilig Email Coalitie bij VNO-NCW. Er is gestart met een 'besloten' vergadering voor de kerngroep en ondertekenaars, waarin is stilgestaan bij de resultaten van het doelgroepenonderzoek, het jaarplan voor 2019, de voortgang van het project Communicatiemateriaal en de samenwerking met de Cyber Security Alliantie. In het tweede deel van de bijeenkomst, dat een meer open 'seminar'-karakter heeft, zijn het gebruik van de Internet.nl API door CIP, Veilig bankieren (Betaalvereniging Nederland) en Veilig mailen in de zorg (ministerie van VWS en Secumail) aan de orde geweest.
- Op 25 juni 2019 was er een bijeenkomst van de Veilige E-mail Coalitie in het Security Operations Center van KPN in Hilversum. Op de agenda stonden onder meer presentaties over het dashboard en de technische toolbox (Internet.nl, Internet Cleanup Foundation), ontwikkelingen op het gebied van de e-mailstandaarden bij KPN, de implementatie van DMARC (Proofpoint), de meting van de deelnemers aan de VEC met Internet.nl (BFS) en praktijkervaring met e-mailbeveiliging (Digicy.cloud).
- Er zijn voorbereidingen getroffen voor een volgende bijeenkomst op 19 februari 2020.

Betrouwbare OverheidsMail (BOM):

- Op 14 februari organiseerde BFS het negentiende overleg Betrouwbare OverheidsMail. Dit keer waren er inhoudelijke bijdragen van SSC-ICT, Politie, leverancier Infoblox, Platform Internetstandaarden (over DANE-configuratie) en de Belastingdienst (over Typosquatting/'look-alike' domeinnamen).
- Op 11 april vond het twintigste BOM plaats met presentaties door Tweede Kamer (ervaring), gemeente Den Bosch (DANE-verificatie), leverancier E-zorg (ondersteuning mailbeveiligingsstandaarden), NCSC (nieuwe TLS-richtlijnen), en door BFS (meting informatieveiligheidsstandaarden).
- Op 4 juli vond bij COA het eenentwintigste overleg BOM plaats. Strategisch Leveranciersmanagement Microsoft Rijk gaf een presentatie over de uitkomsten en opvolging van de DPIA die zij door Privacy Company heeft laten uitvoeren op de producten Windows 10 Enterprise en Office ProPlus van Microsoft. BFS gaf presentaties over het onderzoek naar de herkenbaarheid van en het vertrouwen in websites en e-mails van de overheid en over het dashboard op de Internet.nl API. Verder is gesproken over de combinatie van DANE-validatie door CISCO ESA en de Haagse Ring, over de invulling van het beveiligingsniveau 'uit te faseren' van de nieuwe TLS-richtlijnen en het gebruik van .com-domeinen voor e-mail.
- Op 19 september vond de tweeëntwintigste bijeenkomst van het overleg BOM plaats, dit keer bij de gemeente Amsterdam. Tijdens deze bijeenkomst is uitgebreid stilgestaan bij de uitkomsten van de nieuwe Meting Informatieveiligheidsstandaarden en de betekenis hiervan voor de BOM-deelnemers.
- Op 28 november was bij het ministerie van Economische Zaken en Klimaat het drieëntwintigste BOM-overleg, met onder meer presentaties over IPv6 non-compliance Infoblox with Advanced DNS Protection (ADP) (Arno Meulenkamp, DICTU), Verkenning cloudbeleid Rijksdienst (Tony van der Togt, ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) en Near Real-Time Phishing Detection (Karl Lovink, Belastingdienst).

Leveranciers sluiten zich aan bij intentieverklaring IPv6

Nog meer partijen hebben zich aangesloten bij het initiatief om de implementatie van IPv6 bij de Nederlandse overheid te versnellen. De leveranciers ondertekenden in november de intentieverklaring die op vrijdag 4 oktober werd ondertekend door onder andere Logius en VNG Realisatie. In deze intentieverklaring werd Forum Standaardisatie opgeroepen om zich in te zetten voor overheidsbrede streefbeeldafspraken.

Forum Standaardisatie onderschrijft al jaren het gebruik van IPv6, een protocol voor IP-adressen waarmee met unieke nummers computers elkaar op internet vinden en identificeren. In tegenstelling tot het veelgebruikte IPv4, kent IPv6 geen beperkingen in het aantal beschikbare adressen. De adressen voor IPv4 raken wereldwijd nagenoeg uitgeput.

Brief aan Microsoft inzake ondersteuning DNSSEC en DANE op Microsoft Office365

Strategisch Leveranciersmanagement Microsoft Rijk (SLM Microsoft Rijk) heeft op 31 juli 2019 de brief "Gebruik DANE en DNSSEC" naar Microsoft gestuurd met daarin het formele verzoek voor ondersteuning van DNSSEC en DANE op Office365 Exchange Online. In aanvulling daarop heeft Bureau Forum Standaardisatie namens de Veilige Emailcoalitie (VEC) op verzoek van Microsoft achtergrondinformatie over het beleid van de Nederlandse overheid m.b.t. DNSSEC en DANE aangeleverd (d.d. 30 augustus 2019 met als onderwerp "Information on Dutch government's position on DNSSEC and DANE (for secure mail transport)").

Op 7 november 2019 heeft SLM Microsoft Rijk van Microsoft per brief een reactie ontvangen. Vervolgens heeft SLM Rijk in samenwerking met Forum Standaardisatie op 18 november bijgaande brief aan Microsoft gestuurd.

Gelet op de streefbeeldafpraak voor DANE die eind 2019 afloopt en het achterliggende doel van verrouwelijkheid van e-mailverkeer van de overheid, is het van groot belang dat er spoedig duidelijkheid komt over de ondersteuning van DANE op Microsoft Office 365.

SLM Microsoft Rijk voert namens het Rijk onderhandelingen met Microsoft ten aanzien van de voorwaarden, risico's en kosten van de producten en diensten. SLM Rijk is beledigd binnen het ministerie van Justitie en Veiligheid. Afgelopen jaar heeft SLM Rijk onder andere verschillende onderzoeken naar de privacy van Microsoft-producten en -diensten laten uitvoeren.

- Brief "Gebruik DANE en DNSSEC"
- Achtergrondinformatie over het beleid van de Nederlandse overheid m.b.t. DNSSEC en DANE

Resultaat:



TOEGANKELIJKHEID- EN CONTENTSTANDAARDEN

20. Minimaal 200 documentverantwoordelijken bereikt met Pleio community Open documentstandaarden en drie (bijdragen aan) workshops.

Om het publiceren van overheidsinformatie in digitaal toegankelijke, open documentformats te stimuleren wil Bureau Forum Standaardisatie bij overheidsorganisaties een minimaal aantal personen bereiken die verantwoordelijk zijn voor het publiceren van content.

De community site opendocumentstandaarden.pleio.nl heeft op dit moment 140 geregistreerde gebruikers. Daarnaast is de community site ook bereikbaar voor niet-geregistreerde gebruikers. We hadden de community site vooral opgezet voor het actief delen van kennis. Dit gebeurt nog niet afdoende. De meeste gebruikers lijken de community site vooral te zien als een naslagwerk.

Verder zijn in 2019 naar schatting 300 documentverantwoordelijken bereikt met een vijftal workshops: op 17 januari (Kennissessie toegankelijke documenten voor redacteuren op het Platform Rijksoverheid Online (PRO) met 30 deelnemers), 28 maart (Praktijkdag Digitale Toegankelijkheid voor gemeenten in Utrecht met 60 deelnemers), 12 september (Pleio dag met 60 deelnemers), 14 november (ECP Jaarcongres met 40 deelnemers in parallelle sessie) en 21 november (Workshop Praktijkvoorbeelden Digitale Toegankelijkheid met 120 deelnemers). Deze laatste workshop op 21 november werd volledig door BFS zelf georganiseerd.

Resultaat:



21. Twee acties specifiek gericht op hogere bestuurslagen.

Het publiceren van digitaal toegankelijke informatie in open documentformats is geen ICT-opgave, maar een organisatieverantwoordelijkheid. De bestuurder tekent uiteindelijk de wettelijk verplichte toegankelijkheidsverklaring op de website van een organisatie. Daarom beoogt Bureau Forum Standaardisatie om toegankelijke open documentstandaarden ook onder de aandacht te brengen van hogere bestuurslagen.

In juni 2019 verscheen een artikel in Publiek Denken over digitale inclusie met daarin een interview met Yvonne van der Brugge (algemeen directeur Logius en secretaris van het Forum Standaardisatie) en Tim in 't Veld (ICT-expert en ervaringsdeskundige). Voorzitter van het Forum Standaardisatie Larissa Zegveld schreef verschillende blogs over digitale toegankelijkheid in iBestuur. In de Week van de Toegankelijkheid van 7 tot en met 11 oktober 2019 verscheen op iBestuur.nl elke dag een blog van achtereenvolgens Larissa Zegveld, Tim in 't Veld, de Betaalvereniging en het Forum Standaardisatie. Op het ECP Jaarcongres organiseerde het Bureau Forum Standaardisatie een plenaire sessie over digitale toegankelijkheid met Esther Vergeer (veelvoudig paralympisch kampioen tennis en sportvrouw van het jaar) en Larissa Zegveld. Verder wordt actief samengewerkt in de werkgroep Kantoorbestandsformaten met beleidsmakers van de ministeries van BZK en AZ, DPC, KOOP en BFS.

Resultaat:



22. Ontwikkelen duurzame metingsstrategie en 0-meting.

Bureau Forum Standaardisatie zet sterk in op het stimuleren en ondersteunen van het gebruik van open documentformats voor het publiceren van digitaal toegankelijke overheidsinformatie. Meten is de sleutel om te bepalen hoeveel voortgang de overheid op dit gebied boekt.

Om de adoptiegraad van open documentstandaarden te meten heeft BFS een meetinstrument laten bouwen. Deze document crawler (documentcheck.org) is ondergebracht bij een Nederlandse hosting provider en scoort 100% op internet.nl. Medio 2019 deed BFS met dit meetinstrument een 0-meting van documenten op websites van de overheid. De steekproef bestond uit de top 30 meest bezochte websites van de overheid, de 30 meest bezochte websites gemeenten, de 12 provincies en 21 waterschappen.

Bij deze nulmeting liep BFS aan tegen belangrijke beperkingen van automatische metingen. Er blijkt geen zoektechnologie voor handen te zijn die *alle* documenten op een website vindt. Zoekmachines zoals Google en Bing vinden verschillende aantallen documenten op dezelfde website. Daardoor heeft de 0-meting vooralsnog beperkte waarde. In de vergadering van juni besloot het Forum Standaardisatie daarom om het vaststellen van een streefbeeld en meten los te laten als hoofddoel voor de documentstandaarden en meer in te zetten op het inventariseren van praktijkcases bij overheidsorganisaties.

Resultaat:



23. Drie vormen van ondersteuningsmateriaal beschikbaar (bv. beslisboom, tools, infographic, video,...).

Bureau Forum Standaardisatie wil open documentstandaarden niet alleen stimuleren door opname op de 'pas toe of leg uit'-lijst, maar de overheid ook ondersteunen bij het gebruik ervan. In 2019 is een drietal ondersteuningsmaterialen gerealiseerd. Met het meetinstrument documentcheck.org kunnen organisaties testen wat voor documenten er op hun website staan en of ze voldoen aan open standaarden. Dit meetinstrument is ondergebracht bij een Nederlandse hosting provider en scoort 100% op internet.nl. De online converter office2pdfa.org zet Microsoft Office documenten (Word, Excel, Powerpoint) om naar het toegankelijke PDF/A-1a formaat. Deze converter is bedoeld voor overheidsorganisaties die op hun digitale werkplekken (nog) geen toegankelijke PDF bestanden kunnen maken. De converter is ondergebracht bij een Nederlandse hosting provider en scoort 100% op internet.nl. Tot slot is een beslisboom voor de toepassing van documentstandaarden gemaakt, die te vinden is op de [website van het Forum Standaardisatie](#).

Daarnaast heeft BFS in 2019 twee projecten gestart waarvan de resultaten in 2020 worden opgeleverd. Met een bijdrage uit het NL DIGIbeter Innovatiebudget laat BFS een online applicatie bouwen waarmee kan worden getest of een PDF voldoet aan de wettelijke eisen voor digitale toegankelijkheid. Verder laat BFS een extensie voor de open source kantoorsoftware LibreOffice (beschikbaar op de DWR Next) bouwen, waarmee een document kan worden getest op digitale toegankelijkheid voor export naar PDF.

Resultaat:



API'S

24. Organisatie van vijf bijeenkomsten voor het Kennisplatform APIs en plaatsnemen in de stuurgroep.

In het Kennisplatform APIs komen alle krachten uit de publieke en private sector samen voor het stimuleren van uniform en eenduidig gebruik van APIs bij de overheid. Daarom heeft het Bureau Forum Standaardisatie er belang bij om actief betrokken te zijn in het Kennisplatform.

Forum Standaardisatie heeft in 2019 vijf bijeenkomsten van het Kennisplatform APIs georganiseerd: op 23 februari (meet up Kennisplatform met 100 deelnemers), 1 april (werkgroep Communicatie en Beleid), 9 mei (Next Web Conference), 10 september (werkgroep Communicatie en Beleid) en 29 oktober (meet-up Kennisplatform met hackaton). BFS nam deel aan de bijeenkomsten van de stuurgroep van het Kennisplatform APIs op 29 januari, 23 februari, 19 maart, 2 juli, 10 september en 29 oktober.

- [Kennisplatform API's](#)

Resultaat: 

25. Inzicht in adoptiestatus OAS met bijbehorende factsheet over APIs.

Open API Specification (OAS) 3.0 is een standaard die bijdraagt tot de ontsluiting van eenduidige, goed gedocumenteerde APIs, en heeft hierdoor een bijzonder belang voor de API-strategie voor de overheid. OAS staat sinds 2018 op de 'pas toe of leg uit' lijst, reden om het feitelijk gebruik van OAS vanaf dit jaar te meten.

In opdracht van Forum Standaardisatie doet ICTU een onderzoek naar de adoptiestatus van Open API Specification. Dit werk is door rotatie van personeel bij ICTU wel later gestart dan gepland, en de factsheet zal daarom pas in het eerste kwartaal van 2020 worden opgemaakt.

Resultaat: 

26. Drie keer presentaties / agenderen API basisverhaal.

Bij de overheid is een beweging gaande om gegevens meer bij de bron te gaan beheren en ontsluiten. Initiatieven zoals Common Ground en Haal Centraal zijn hier getuigen van. APIs spelen hierbij als faciliterende technologie een belangrijke rol. Bureau Forum Standaardisatie helpt het Kennisplatform APIs en minBZK om APIs en API standaarden onder de aandacht te brengen van (uitvoerende) organisaties die baat kunnen hebben bij de inzet van API technologie.

BFS heeft drie bijdragen geleverd aan presentaties op evenementen over APIs, op 3 juli (Kennisessie APIs bij het Waterschapshuis), 19 september (Productcollege API Strategie bij Logius) en 31 oktober (het Logius API evenement, waar ook de impact op Digikoppeling werd besproken).

De Nederlandse API Strategie is op 28 november aan het OBDO gepresenteerd. Het Kennisplatform APIs vroeg hierbij aan het OBDO om het gebruik van APIs te stimuleren voor het ontsluiten van gegevens die door andere organisaties hergebruikt kunnen worden, en om de API Design Rules in te zetten voor uniforme en begrijpelijke APIs van de overheid.


Resultaat: 

OVERIG

27. Afhandelen min. 100 gebruikers- en toepassingsvragen (25 over IV-standaarden, 25 over DOC standaarden, 25 over API's, 25 over overige standaarden).

Een van de belangrijke taken van Bureau Forum Standaardisatie is om organisaties van de overheid te helpen met het toepassen van standaarden op de 'pas toe of leg uit lijst'. Daarom stellen wij ons tot doel om jaarlijks een minimaal aantal organisaties ondersteuning te bieden.

Het behandelen van 100 gebruikers- en toepassingsvragen is ruimschoots gehaald in 2019. De meeste vragen worden gesteld over Internet veiligheidstandaarden, digitale toegankelijkheid, en de pas-toe-of-leg-uit lijst. Het valt hierbij op dat het Forum Standaardisatie regelmatig wordt benaderd als expertisecentrum voor digitale toegankelijkheid, terwijl deze rol (ook) bij digitoegankelijk.nl (Logius Centrum voor Standaarden) ligt.

Resultaat: 

28. Practice what you preach: Als Forum Standaardisatie zelf voldoen aan alle IV-standaarden en Toegankelijkheidsstandaarden en dat borgen.

IV-standaarden

De website van Forum Standaardisatie voldoet aan de IV-standaarden waarvoor streefbeeldafspraken bestaan en scoort 100% op Internet.nl. Met hoster DICTU zijn hier ook afspraken over gemaakt. DICTU heeft op verzoek van BFS ook ervoor gezorgd dat de website na de laatste aanpassing van Internet.nl van begin december (scherpere HTTPS conform nieuwe TLS-richtlijnen van NCSC) ook weer 100% scoort.

De mailvoorziening van het Forum Standaardisatie voldoet aan de IV-standaarden waarvoor streefbeeldafspraken bestaan en scoort goed maar niet perfect op Internet.nl. SSC-ICT heeft na de nieuwe release van Internet.nl (scherpere HTTPS conform nieuwe TLS-richtlijnen van NCSC) wel snel de TLS-configuratie helemaal op orde gemaakt. Mailhoster SSC-ICT ondersteunt alleen IPv6 (geen IV-standaard) nog niet.

Toch is er ook nog een aandachtspunt qua IV-standaarden. De mailvoorziening ondersteunt bij uitgaande mail nog geen controle van DANE-records (voor afgedwongen, geauthentiseerde encryptie van mailverbindingen). Daar wordt door SSC-ICT wel aan gewerkt. Er is nog een klein issue in de mailsoftware van Cisco die dit nu verhindert.

De werkplekverbinding ondersteunt geen IPv6 en DNSSEC en scoort daarmee 0% op Internet.nl. Dit is herhaaldelijk aangekaart bij SSC-ICT.

Toegankelijkheidsstandaarden

'Practice what you preach', het zelf in de praktijk brengen van de open standaarden die Forum Standaardisatie verplicht, maakt ons open standaardenbeleid geloofwaardiger. Ook geeft het ons inzicht in de moeilijkheden en de weerstand die organisaties ervaren met het toepassen van de standaarden op de lijst.

Alle leden van het Bureau Forum Standaardisatie hebben in het eerste kwartaal van 2019 een training gevolgd voor het produceren van toegankelijke PDF-documenten vanuit Microsoft Office. De Microsoft Office sjablonen voor de stukken van het Forum Standaardisatie zijn aangepast om te helpen voldoen aan de toegankelijkheidswetgeving. Sinds begin 2019 worden Forum-stukken op toegankelijkheid gevalideerd voordat ze op de website gepubliceerd worden. BFS heeft digitale

toegankelijkheid expliciet uitgevraagd bij de doorontwikkeling van de website van het Forum Standaardisatie door DICTU.

BFS heeft een toegankelijkheidsonderzoek laten doen op de community site opendocumentstandaarden.pleio.nl. Op basis hiervan is wordt een toegankelijkheidsverklaring op de site gepubliceerd. BFS helpt de stichting Pleio met kennis en financiële ondersteuning om het platform geschikt te maken voor digitale toegankelijkheid zodat de door BFS onderhouden community site opendocumentstandaarden.pleio.nl ook voldoet aan de toegankelijkheidswetgeving.

Resultaat:



29. Logius helpen te voldoen aan alle IV-standaarden en Toegankelijkheidsstandaarden en dat borgen en meenemen in API-standaarden.

IV-standaarden

De website van Logius voldoet wel aan alle afgesproken IV-standaarden, maar de mailvoorziening niet. Het gaat met name om DMARC (anti-phishing) waarvoor nog geen strikte policy is geconfigureerd. Vanuit BFS is er herhaaldelijk op aangedrongen om dit te configureren en is ook hulp aangeboden.

In zijn algemeenheid zou het goed zijn als SSC-ICT op dit vlak een actieve adviesrol krijgt, zodat ze klanten in haar verzorgingsgebied gecontroleerd naar een strikte DMARC-policy kan brengen. Een aantal andere van de klanten van SSC-ICT blijft op dit vlak namelijk ook achter.

Resultaat:



Toegankelijkheidsstandaarden

Verschillende medewerkers van Logius (Centrum voor Standaarden en Communicatie) hebben samen met BFS de training voor het produceren van toegankelijke PDF-documenten vanuit Microsoft Office gevolgd. Dit heeft bijgedragen tot het bewustzijn binnen Logius over het waarom en hoe van toegankelijke documenten.

Er wordt een toegankelijkheidsonderzoek uitgevoerd op alle websites van Logius, inclusief de website van het Forum Standaardisatie. Deze onderzoeken vormen de basis van de toegankelijkheidsverklaringen die op de websites worden geplaatst. Logius en BFS trekken hierin samen op.

Resultaat:



30. Analyse gebruik van de BIM standaarden binnen de (rijks)overheid. [RA]

De analyse is in samenwerking met het ministerie van BZK en het BIM-Loket gestart, omdat het veel overlap heeft met activiteiten van het BIM-Loket en de opzet van de *BIM-monitor*, waarin o.a. de verschillende gebruikers van BIM-standaarden in kaart gebracht gaan worden. De verwachting was dat de analyse in het najaar 2019 afgerond zou worden. Dit is nu bijgesteld naar het eerste halfjaar van 2020.

Resultaat:



31. Faciliteren procesondersteuning GAB + evaluatie

Begin 2019 is de Pleio-website van het samenwerkingsverband Gemeenschappelijke Afspraken Berichten (GAB) online gegaan op gab.pleio.nl. Via dit online platform kan de stukkenstroom naar de leden plaatsvinden. Hier is ook de agenda van GAB te vinden en de gemaakte afspraken over harmonisatie.

Uit de ervaring blijkt dat harmonisatie vaak ingrijpend kan zijn voor de betrokken organisaties. Het is dan ook belangrijk om het meest geschikte moment af te wachten en op te zoeken bij het totstandbrengen van een harmonisatie-afpraak.

Vijf nieuwe harmonisatieafspraken

Het Federatief Overleg GAB (FO GAB) - het besluitvormend orgaan van GAB - heeft ingestemd met vijf nieuwe afspraken tot harmonisatie. Het gaat hier om Foutafhandeling, Standaard telefoonnummer, Percentage, Getal en Bedrag. Deze zijn voorbereid door de werkgroep GAB. Een nadere beschrijving van de afspraken is terug te vinden op gab.pleio.nl. Het bureau Forum standaardisatie verzorgt het secretariaat van het FO GAB.

Ideeënmarkt

Op woensdag 13 maart 2019 organiseerden Forum Standaardisatie, Geonovum en het GAB de Ideeënmarkt Informatiemodellering en gegevensuitwisseling. Doel van de bijeenkomst was kennisuitwisseling over de verschillende aanpakken van informatiemodellering. Op de goed bezochte markt (bijna honderd bezoekers) gaven de Waarderingskamer, het Kadaster, Geonovum, DUO en Kennisnet een presentatie over hoe zij bezig zijn met informatiemodellering. Het verslag en de presentaties zijn terug te vinden op gab.pleio.nl.

Een nieuwe markt wordt gepland voor het voorjaar van 2020. Mogelijk thema kan zijn: concretisering, implementatie en bouw van informatiemodellen.

Pleio

Begin 2019 is de Pleio-website van het samenwerkingsverband Gemeenschappelijke Afspraken Berichten (GAB) online gegaan op gab.pleio.nl. Via dit online platform kan de stukkenstroom naar de leden plaatsvinden. Hier is ook de agenda van GAB te vinden en de gemaakte afspraken over harmonisatie.

Uit de ervaring blijkt dat harmonisatie vaak ingrijpend kan zijn voor de betrokken organisaties. Het is dan ook belangrijk om het meest geschikte moment af te wachten en op te zoeken bij het totstandbrengen van een harmonisatie-afpraak.

De evaluatie over 2019 wordt begin 2020 opgeleverd. Tevens wordt dan verkend wat de insteek voor 2020 moet zijn, bijvoorbeeld door te focussen op adoptie van de afspraken in plaats van het ontwikkelen van nieuwe harmonisatieafspraken.

Resultaat:



IV. Monitoren

32. Een keer per jaar Monitor Open Standaarden uitvoeren en de resultaten publiceren.

De Monitor Open Standaarden 2018 is in februari 2019 naar de Tweede Kamer gestuurd. In maart 2019 is de opdracht voor de Monitor Open Standaarden 2019 goedgekeurd. Het onderzoek is kort daarna van start gegaan en zonder al te veel problemen uitgevoerd. In december 2019 is het concept-rapport Monitor Open Standaarden 2019 voorgelegd aan het Forum Standaardisatie en goedgekeurd.

Resultaat:



33. Twaalf keer onderzoeksresultaten (succesfactoren/ knelpunten) bespreken met onderzochte betrokkenen uit de Monitor. (6 aanbestedingen/ 6 vz'n).

Er zijn gesprekken gevoerd met betrokkenen van zes aanbestedingen. De zes gesprekken met voorzieningen vonden plaats eind 2019 en moeten nog plaats vinden in 2020. In de eerste vergadering van 2020 krijgt het Forum Standaardisatie een verslag van de 12 gesprekken.

Resultaat:



34. Twee keer per jaar IV-meting uitvoeren en de resultaten publiceren.

Eind maart 2019 is de eerste Meting Informatieveiligheidsstandaarden uitgevoerd van 2019, waarover in april 2019 is gerapporteerd aan het OBDO. In juni 2019 is het digitaal magazine van deze meting gepubliceerd.

Over de meting zijn ook op externe websites nieuwsberichten verschenen:

- Security.nl: Overheid loopt achter bij uitrol van -emailbeveiliging
- SIDN.nl: Adoptie internbeveiligingsstandaarden bij overheid vlakt af

De tweede Meting Informatieveiligheidsstandaarden is in september 2019 uitgevoerd. Hierover is in november 2019 gerapporteerd aan het OBDO. Begin november 2019 is het digitaal magazine van deze meting gepubliceerd.

Over de meting zijn ook op externe websites nieuwsberichten verschenen:

- Security.nl: Helpt overheidsdomeinen kwetsbaar voor -emailspoofing
- SIDN.nl: Doelstellingen internetveiligheidsstandaarden niet gehaald

Resultaat:



35. Contactpers. aanbestedingen voor het Monitoronderzoek worden hiervan op de hoogte gesteld en ontvangen link naar de Forum webpagina voor inkopers.

Voor het eerst ontvangen contactpersonen van aanbestedingen vanaf 2019 bericht zodra de aanbesteding in beeld is om (mogelijk) beoordeeld te worden en wanneer de beoordeling bekend is. Er zijn eind oktober 2019 in dit kader ruim 170 mensen per mail benaderd.

Resultaat:



36. Contactpers. voorzieningen die onderzocht worden voor Monitor ontvangen bericht met link naar Monitor wanneer deze naar TK wordt gestuurd.

Het plan om dit te doen voor de Monitor 2018 is mislukt. De opdracht hiertoe is door omstandigheden tussen wal en schip gevallen en BFS kwam hier in T2 achter. BFS heeft nu gevraagd om dit alsnog te doen in het najaar, gecombineerd met een vooraankondiging van het toezenden van de Monitor Open Standaarden 2019 in het voorjaar van 2020.

Resultaat:



Advies en communicatie

37. Halfj. adviseren OBDO over mutaties ptolu-lijst en lijst aanb. standaarden, resultaten halfj. meting IV-standaarden en resultaten jaarlijkse Monitor.

Het Overheidsbrede Overleg Digitale Overheid (OBDO) sprak in 2019 vier keer over de voorgedragen adviezen van het Forum Standardisatie. Dit was in de vergaderingen van 12 februari, 23 april, 24 september en 28 november. Het OBDO stemde steeds unaniem in met de voorgedragen adviezen.

Monitor OS

De leden van het OBDO gingen akkoord met het agenderen van de Monitor 2018 in eigen organisatie en achterban. Het bureau heeft contact met de organisaties van de leden van het OBDO over het agenderen van de monitor, wanneer hulp van het Forum daarbij gewenst is. Ook stemde het OBDO in met het plaatsen van de standaard PDF/UA, een open standaardformaat voor de uitwisseling van documenten waarvan de pagina opmaak vastligt, op de 'pas toe of leg uit'-lijst.

IV-meting

Het OBDO stemde ermee in de resultaten van de IV-voorjaarsmeting te agenderen in eigen bestuurlijke gremium conform de afspraak van de OBDO-vergadering van 12 februari 2019. Daarnaast werd hen verzocht achterblijvers in hun eigen organisatie / achterban individueel aan te spreken conform de streefbeeldafspraken voor implementatie van de IV-standaarden. Het OBDO ging hiermee akkoord.

De IV-meting van medio 2019 laat wederom een groei zien van het gebruik van de informatieveiligheidsstandaarden. Tegelijkertijd rest er nog een grote uitdaging om alle overheidsdomeinnamen te laten voldoen aan de streefbeeldafspraken. Vooral de implementatie van de mailbeveiligingsstandaarden loopt achter op doel. Die zijn gericht op anti-phishing en bescherming tegen afluisteren. Zie voor nadere duiding de verantwoording bij Goal v 'een stijging van het gebruik IV-standaarden is bereikt cf. de drie streefbeeldafspraken OBDO'.


Toepassingsgebied standaarden

Het functioneel toepassingsgebied van een standaard schrijft voor wanneer een standaard moet worden toegepast en definieert feitelijk de reikwijdte van de 'pas toe of leg uit'-verplichting voor een standaard. De toepassingsgebieden zijn conform standaard syntaxis herschreven. Zie ook de rapportage op Measure 10.

Mutatie 'pas toe of leg uit'-lijst


Het OBDO ging akkoord met het plaatsen van de standaarden Geopackage en RPKI op de 'pas toe of leg uit'-lijst. GeoPackage is een bruikbare standaard om eenvoudiger geo-informatie uit (geo)basisregistraties en andere landelijke voorzieningen te downloaden en te gebruiken in de eigen

werkprocessen. RPKI is een standaard die omleiding tegengaat van internetverkeer naar systemen van een niet-geautoriseerd netwerk.

Resultaat: 

38. Content website minstens twee keer per jaar controleren op actualiteit.


De website is op meerdere keren kleinschalig onder handen genomen. Omdat er een nieuwe website klaar staat op een testomgeving, inclusief nieuwe structuur en inhoud, is de actualiteit van de website in het laatste deel van 2019 niet nogmaals gecontroleerd. Dit gaat begin 2020 gebeuren, vlak voor livegang van de nieuwe website.

Resultaat: 

39. Uitvoeren communicatieplan, met onder andere minstens twee digitale magazines (Monitor & IV-meting), één eenduidige huisstijl ontwikkelen voor Forum Standaardisatie, 10% meer bezoekers op nieuwe doorontwikkelde en in gebruik genomen website, minstens deelname aan twee relevante congressen van BFS, minstens vier artikelen in media met een bekendheid over nut en noodzaak van het gebruik van Open Standaarden en om naamsbekendheid van het Forum te stimuleren.

Beide magazines (Magazine Monitor Open Standaarden en Magazine Meting Informatieveiligheid) zijn in 2019 uitgebracht. De nieuwe huisstijl is ontwikkeld en toegepast op de bestaande middelen. We hebben deelgenomen aan het ECP Jaarcongres en iBestuurcongres. We zijn meerdere keren in media verschenen, waaronder deze vier:

- 'De IP-adressen raken op en dat hindert innovatie' Het Financieele Dagblad, 29 december
- 'Standaardenplatform inspecteert TLS-beveiliging' Computable, 13 december
- 'Helpt overheidsdomeinen kwetsbaar voor e-mailspoofing' – 22 november
- 'Overheid eind 2021 bereikbaar via IPv6' – 7 oktober

Resultaat: 

40. Minstens twee presentaties over Internationaal en standaardisatie.

In de Forumvergadering van 12 juni is een presentatie verzorgd in het kader van het Onderzoek internationale standaardisatie. Tijdens het Logius International Seminar op 19 november werd een sessie over secure email verzorgd door het Forum Standaardisatie, in samenwerking met een Duitse collega.

Resultaat: 